

Подавати такі апеляції можна було неодноразово. Але при імператорі Юстиніані подача апеляцій по одній і тій же справі було скорочено до двох. В часи імператорів Діоклетіана та Костянтина до апеляційної скарги, поданої імператору, додавалися «libelli refutatori» (прохання з доводами, що спростовують рішення), та доповідна записка судді у виправданні винесеного ним рішення.

Апеляційне провадження спочатку було дуже непорядкованим, але остаточно закріплення отримало в період царювання імператора Юстиніана (527-565р.р.). В цей час були визначені терміни для подачі заяви про апеляцію та для пересилання справи у вищу інстанцію. Незгоду можна було оголосити усно в суді відразу ж після винесення рішення чи у письмовій формі на протязі 10 днів. Апеляційна скарга, яка подавалась імператору, повинна була оплачуватись визначеною апеляційною сумою. Апеляційна сума не вносились, якщо апеляція подавалась в яку-небудь іншу вищу інстанцію. Подача апеляційною скарги припиняла виконання рішення (Борисова Є. А. Апеляція в цивільному (арбітражному) процесі. – 2 в., випр. I доп. – М: Городець, 2000. – С. 12).

За неправомірну апеляцію були встановлені санкції, що виражалися в висланні на термін до двох років і конфіскації половини майна. До того ж змінюється процедура розгляду апеляційної скарги. Якщо раніше імператор виносив своє рішення на підставі присланих йому письмових пояснень судді і зацікавлених осіб, тобто на підставі матеріалів справи, то при Юстиніані мало місце досконале нове провадження у справі, із представленням сторонами додаткових доказів і їхнім дослідженням безпосередньо в судовому засіданні.

Таким чином, виникнувши в давньому Римі, інститут апеляційного оскарження продовжив своє існування шляхом рецепції римського права, отримавши свій подальший розвиток в судовому провадженні багатьох європейських країн, та на території України.

Холодницький Н.І.

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
аспірант кафедри історії держави, права та політико-правових учень*

ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ДУАЛІЗМУ СИСТЕМИ ПРОКУРАТУРИ США

Як відомо, Сполучені Штати Америки є федеративною державою, і це позначилося на організації її державного апарату. Виходячи з історично сформованного принципу федералізму, американські законодавці створили систему прокуратури США як дуалістичну – вона складається з двох відносно автономних підсистем – федеральної прокуратури та про-

куратури окремих штатів. Систему федеральної прокуратури становлять Генеральний прокурор США, його заступники та підзвітні йому окружні (державні) прокурори, що преставляють його інтереси на місцевому рівні. Прокуратура штатів як підсистема атorneyської служби організована дещо складніше, оскільки кожен штат має свої особливості. Усі штати мають своїх генеральних прокурорів, проміжною ланкою є прокурори графств (місцеві прокурори), а низовою – муніципальні прокурори.

Генеральний прокурор США водночас вважається міністром юстиції держави та головним радником президента з питань кримінальної політики. Генеральний прокурор США контролює діяльність прокурорів, які входять у федеральну атorneyську систему. Натомість він не має можливостей впливу на діяльність прокурорів, які в неї не входять – зокрема, прокурорів графств, штатів тощо (Мичко М. І. Прокуратура та інші органи обвинувачення в країнах світу. – Донецьк: ДЮО, 2010. – С. 315). Хоча посада генерального прокурора США була введена 1789 р., підзвітне йому міністерство юстиції було утворено лише в 1870 р. Як видається, цю дату можна вважати часом остаточного переходу прокуратури США у гілку виконавчої влади.

У підпорядкуванні Генерального прокурора США перебувають 93 окружні державні прокурори, які від його імені реалізують кримінально-правову політику держави. Їх офіційною назвою є «U. S. Attorneys» (прокурори США – *Н. Х.*), а назва «окружні прокурори» вживається як похідна від простору їх діяльності, адже кожен із цих прокурорів діє в межах відповідного судового округу за винятком прокурора, який водночас поширює юрисдикцію на Вірджинські та Північно-Маріанські острови (тобто два судові округи). Судовий округ може становити цілий штат або частину штату, а у великих штатах їх буває декілька. Вони також становлять територіальну юрисдикцію федеральних окружних судів (Бернам У. Правовая система США / Уильям Бернам. – М.: Новая юстиція, 2006. – С. 272-273).

Вищою ланкою у прокурорських системах штатів є генеральні прокурори штатів, які мають різну процедуру призначення (обрання), що обумовлено федеративним устроєм США. У 43 штатах генеральні прокурори обираються населенням; у 5 штатах вони призначаються губернатором; в одному штаті вони обираються парламентом штату (штат Мен); в одному штаті генерального прокурора призначає Верховний суд штату (штат Теннессі) (Dmytrova M. V. Prosecutorial organs in foreign countries: metrological manual. – Odesa: Feniks, 2012. – P. 6). Генеральний прокурор штату очолює юридичне управління виконавчої влади штату, виконує представництво інтересів штату в суді, а також у відносинах з іншими суб'єктами. Генеральний прокурор штату представляє його інтереси в усіх цивільних справах, консулює посадових осіб, законодавців і органи штату з правових питань. Крім того, він наділений правом видавати акти інтерпретаційного

характеру, які мають назву «правові позиції генерального прокурора штату». У кримінальних справах, що належать до юрисдикції штатів що функцію виконують прокурори графств (місцеві прокурори), які в свою чергу не підпорядковуються генеральному прокурору штату (Бернам У. Правовая система США / Уильям Бернам. – М.: Новая юстиция, 2006. – С. 272-274).

Місцеві прокурори (прокурори графств) здійснюють свої повноваження від імені усього штату, де вони діють, однак їх обирають на посаду громадяни відповідних графств. Це відображає дію історично сформованої американської концепції, за якою кожне адміністративно-територіальне утворення, що потерпає від злочинності, наділяється правом самостійно визначати стратегію кримінально-правової політики, обираючи на свій розсуд місцевого прокурора. Відтак основним завданням прокурорів графств є процесуальна участь у провадженні кримінальних справ штату та деяких цивільних справ. Проте графства та міста у США мають потребу у функціонуванні правознавців, котрі представляють їх інтереси у кримінальних і цивільних справах, які виникають із відносин, що регулюються муніципальними ордонасами. Цих правознавців називають муніципальними прокурорами (city attorneys). У великих містах США при муніципальних прокурорах діють правові департаменти. Натомість у деяких невеликих містах США бюджет не дозволяє утримання штатних муніципальних прокурорів, тому замість них інтереси міста можуть представляти приватні адвокати на підставі цивільно-правового договору (Бернам У. Правовая система США / Уильям Бернам. – М.: Новая юстиция, 2006. – С. 275).

Оскільки федеральне кримінальне законодавство та законодавства штатів нерідко дублюють одне одного, на початках американської незалежності існували певні труднощі в розподілі компетенції між федеральною прокуратурою та прокуратурами штатів. Ще у XIX ст. склалась практика, за якою у випадку такого дублювання окружний прокурор передавав кримінальну справу в провадження компетентного органу штату. Однак протягом останніх десятиліть наведена практика була істотно обмежена, що, за переконанням американського правознавця Ч. Боннера, свідчить про федералізацію (збільшення компетенції федеральних органів обвинувачення) кримінально-процесуального законодавства США (Bonner C. Federalization of crime: to much of a good thing / Charles Bonner // University of Richmond law review. – 1998. – Vol. 32. – P. 905).

Таким чином, на території Сполучених Штатів Америки функціонує складна, однак дієва та визнана суспільством, система органів публічного обвинувачення, відома як прокуратура або ж аторнейська служба. Визначальним фактором у її становленні відіграв принцип федералізму США, який зумовив наявність двох автономних підсистем прокуратури – федеральної й окремих штатів. Прокуратура США була й залишається важливим засобом захисту американської демократії навіть попри відсутність загальнодержавного (федерального закону) про прокуратуру.